

## РОЗДІЛ 1 АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

УДК 316.48-008.8

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.6.1>

### **Каріна БОРТУН**

кандидат філологічних наук, декан факультету психології та соціальних технологій Приватного вищого навчального закладу «Європейський університет», бульв. Академіка Вернадського, 16 В, м. Київ, Україна, 02000

**ORCID:** 0000-0003-1223-347X

**Бібліографічний опис статті:** Бортун, К. (2022). Засоби формування конфліктологічної компетентності студентів спеціальності 231 «Соціальна робота». *Ввічливість. Humanitas*, 6, 3–10, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.6.1>

### **ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ КОНФЛІКТОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 231 «СОЦІАЛЬНА РОБОТА»**

Сучасному станові розвитку українського соціуму властиві різноманітні зіткнення суспільних шарів: матеріальних, духовних, виробничих, міжособистісних відносин. Тому важливу роль в архітектоніці професійної компетентності майбутнього соціального працівника відіграє конфліктологічна компетентність, яка вимагає не лише ґрунтовних конфліктологічних знань, а й навичок конструктивного вирішення професійних конфліктологічних ситуацій, попередження розгортання конфліктів, їхньої вчасної діагностики.

Актуальним розвиток конфліктологічної компетентності в сучасних реаліях воєнних подій пояснюємо високою конфліктогенністю соціальної сфери. Адже об'єктивні протиріччя в процесі професійної діяльності, здобуваючи майбутній фах надають конфліктам шлейф неминучості, а конфліктологічну компетентність – надважливою складовою професіоналізму соціального працівника. Саме тому пріоритетною вважаємо цілеспрямовану організацію роботи з формування конфліктологічної компетентності під час підготовки здобувача освіти спеціальності 231 «Соціальна робота» закладу вищої освіти до професійної діяльності на соціальній ниві.

Конфліктологічна компетентність тлумачимо як важливий рівень обізнаності фахівця соціальної сфери про діапазон правильних стратегій сторін конфлікту та вміння конструктивно діяти в ситуаціях конфлікту. Представлено аналіз підходів формування конфліктологічної компетентності особистості, маємо наголосити, що відповідно до підходів її потрактовують як підсистему професіоналізму, у віковому аспекті, у системі професійної компетентності студентів.

Нами унаочнено структуру конфліктологічної компетенції, з детальними коментарями щодо кожного з її елементів. Подано модель формування окресленого явища у майбутніх соціальних працівників, яка передбачає мету, завдання, умови та основні напрями. Маємо наголосити, що умовами формування конструктивної конфліктологічної здобувачів освіти під час навчання є такі: розвиток інтелектуальної активності, формування критичного мислення, орієнтація на суб'єктивність, діалогізація навчального процесу, міжпредметні зв'язки.

**Ключові слова:** конфліктологічна компетентність, конфліктологічна культура, професійна діяльність, працівник соціальної сфери, соціальна робота.

### **Karina BORTUN**

PhD in Philology, Dean of the Faculty of Psychology and Social Technologies, Private Higher Education Establishment «European University», Boulevard Akademika Vernadskogo, 16–V, Kyiv, Ukraine, 02000

**ORCID:** 0000-0003-1223-347X

**To cite this article:** Bortun, K. (2022). Zsoby formuvannia konfliktolohichnoi kompetentnosti studentiv spetsialnosti 231 “Sotsialna robota” [Means of forming the conflict logical competence of students of the specialty 231 “Sotsialna robota”]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 6, 3–10, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.6.1>

## MEANS OF FORMING THE CONFLICT LOGICAL COMPETENCE OF STUDENTS OF THE SPECIALTY 231 «SOCIAL WORK»

*The current state of development of Ukrainian society is characterized by various clashes of social layers: material, spiritual, industrial, interpersonal relations. Therefore, an important role in the architecture of the professional competence of the future social worker is played by the conflict-related competence, which requires not only thorough conflict-related knowledge, but also the skills of constructive resolution of professional conflict-related situations, prevention of the development of conflicts, and their timely diagnosis.*

*We explain the topical development of conflict-related competence in the modern realities of military events by the high conflict potential of the social sphere. After all, objective contradictions in the process of professional activity, acquiring a future profession, give conflicts a train of inevitability, and conflict-related competence is an extremely important component of the professionalism of a social worker. That is why we consider the purposeful organization of work on the formation of conflict-related competence to be a priority during the preparation of a student of the specialty 231 «Social Work» of a higher education institution for professional activity in the social field.*

*We interpret conflictological competence as an important level of awareness of a specialist in the social sphere about the range of correct strategies of conflict parties and the ability to act constructively in conflict situations. An analysis of the approaches to the formation of the conflict-related competence of the individual is presented, we must emphasize that according to the approaches, it is interpreted as a subsystem of professionalism, in the age aspect, in the system of professional competence of students. We visualized the structure of conflict-related competence, with detailed comments on each of its elements. A model of the formation of the outlined phenomenon in future social workers is presented, which provides for the goal, tasks, conditions and main directions. We must emphasize that the conditions for the formation of constructive conflict among students during education are as follows: the development of intellectual activity, the formation of critical thinking, subjectivity orientation, dialogization of the educational process, interdisciplinary connections.*

**Key words:** *conflict-related competence, conflict-related culture, professional activity, social worker, social work.*

**Актуальність проблеми.** Сучасні воєнні події, ситуація невизначеності, зміни в системі цінностей призводять до нагромадження напруження, що представлено у формі протистоянь, конфліктів. Саме тому освіта сьогодні має підготувати молодь, працівників соціальної сфери, до конфліктогенної ситуації, допомогти оточенню знаходити правильні виходи із неї. Сьогодні від здобувача спеціальності 231 «Соціальна робота» очікують не лише наявність необхідних навичок і професійних характеристик. Інституції соціального захисту потребують фахівців, що можуть працювати в команді, вирішувати комплексні проблеми, мають розвинений емоційний інтелект тощо.

Адже молоді спеціалісти та випускники ЗВО на початку своєї професійної діяльності можуть відчувати нестачу навичок ораторського мистецтва, вміння приймати рішення, управління конфліктами та ведення переговорів тощо. Адже саме наявність великої кількості об'єктивних протиріч у соціальній сфері робить конфлікти неминучим явищем, а конфліктологічну компетентність – важливою складовою професіоналізму соціального працівника. Саме тому вважаємо актуальним формування конфліктологічної компетентності здобувача спеціальності 231 «Соціальна робота» під час навчання в ЗВО.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Нами було вивчено поняття «компетентність»

в наукових студіях таких провідних дослідників: О. Пометуна, О. Овчарука, А. Хуторського, А. Маркової, О. Савченка, В. Байденка, В. Лугового, Н. Бібік, Г. Селевко тощо. Водночас природа конфліктологічної компетентності не є вичерпним явищем для дослідження, враховуючи реалії сьогодення, конфліктогенну атмосферу в соціальній сфері, потребу в дослідженні цього питання, вважаємо такі наукові студії *актуальними*.

**Мета роботи** – сформуванню розуміння щодо ефективного вирішення та врегулювання конфліктів майбутнього фахівця соціальної сфери, здатність студента здійснювати пошук необхідних елементів, спрямованих на конструктивне вирішення конфліктів у майбутній професійній діяльності.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Конфліктологічна компетентність сучасного соціального працівника покликана виплекати вміння будувати стосунки на засадах співробітництва та взаємодії, що безпосередньо впливає на якість і продуктивну професійну діяльність у соціальній галузі, сприяє покращенню психологічної атмосфери та гармонізації взаємин у групі та колективі, формує умови та необхідні навички для набуття студентами спеціального досвіду конструктивної поведінки в конфліктних ситуаціях.

Л. Ярослав наголошує, що компетентність варто відмежовувати від компетенції – певної

сфери, питань, які людина здатна вирішувати. Компетентність розглядає як «актуальну особистісну якість, яка базована на розумінні особистості за інтелектуальними, професійними, соціальними рисами людини. Компетенції, на думку дослідника, – це внутрішні, актуальні, приховані психологічні утворення: знання, значення, програми (алгоритми) дій, системи цінностей і відносин, які згодом реалізовані в компетентностях людини (Ярослав, 2009, с. 117).

С. Філь розглядаючи поняття «конфліктна компетентність» та «конфліктологічна компетентність» наголошує, що поняття «конфліктологічної компетентності» передбачає, насамперед, здатність фахівця розуміти й аналізувати, а також прогнозувати можливі конфліктні ситуації, спираючись на систему відповідних знань.

Водночас, конфліктологічна компетентність (як і конфліктна компетентність) наголошує на необхідності важливої практикоорієнтованої складової, здатності працювати у рідкісних конфліктних явищ і ситуацій, зокрема прикладне застосування конфліктологічних, психологічних і педагогічних знань щодо стратегій поведінки із конфліктами та у конфліктах, що в реальному житті й професійній діяльності дає змогу фахівцеві знайти найкраще та найефективніше вирішення конфліктних ситуацій, врахувати усіх учасників конфліктних ситуацій, водночас реалізувати стратегію співпраці (Філь, 2011, с. 23).

І. Власенко потрактовує конфліктологічну компетентність як рівень обізнаності людини про діапазон можливих стратегій сто-

рін конфлікту та вміння конструктивно взаємодіяти в конфліктних ситуаціях (Власенко, 2020, с. 155).

Маємо наголосити, що пріоритетною є цілеспрямована організація навчальної, виховної роботи щодо продукування конфліктологічної компетентності на етапі професійної підготовки здобувача соціального фаху до наукової і професійної діяльності.

До вашої уваги модель формування конфліктологічної компетентності особистості (рис. 1). Вона є підґрунтям для формування конфліктологічної компетентності студентів, які здобувають фах соціальної роботи, для якого характерними є не лише наявність знань, для пошуку адекватного вирішення та врегулювання конфліктних дій, а й здатність аналізувати та генерувати необхідні важелі, спрямовані на конструктивні вчинки та рішення.

Саме конфліктологічна компетентність спонукає людей на пошук і модерування дій для ефективного вирішення конфлікту. Варто наголосити, що психологічні знання про правила та особливості безконфліктного спілкування та поведінки допомагають не лише будувати конструктивні міжособистісні стосунки, а й застосовувати уміння щодо реконструкції конфлікту, перетворення його на знаряддя управління та впливу, особливо у соціальній сфері.

Важливим вважаємо розуміння майбутнім працівником структури конфліктологічної компетентності, аби не тільки мати позитивне вирішення конфліктів, а й створити алгоритм пра-

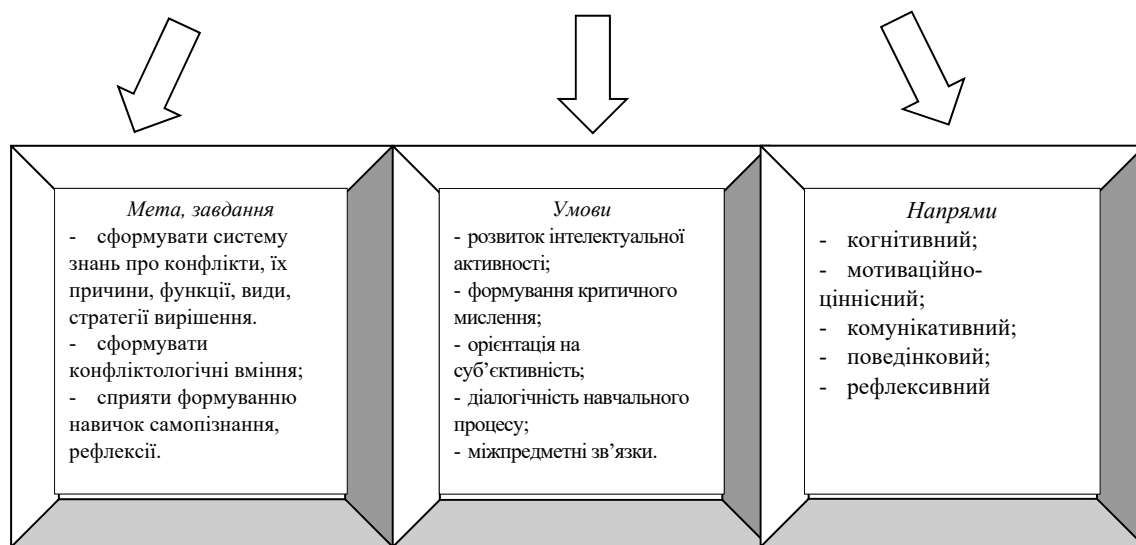


Рис. 1. Модель формування конфліктологічної компетенції

вільного виходу із таких ситуацій, та водночас допомогти правильно вирішувати конфліктні ситуації за допомогою конструктивного діалогу. Детальну структуру конфліктної компетентності нами унаочнено в табл. 1.

Невміння соціального працівника адекватно сприймати та інтерпретувати конфлікти під час надання допомоги, використання непродуктивних форм реагування на конфлікт – усе це формує конфліктність особистість, середовища, суспільства. Окреслене вище сприяє розвитку різних психологічних розладів і стереотипної поведінки, знижує працездатність, впливає на ефективність професійної діяльності фахівця соціального фаху.

Л. Котлова наголошує, що від умінь сучасного соціального працівника користуватися досягненнями та висновками конфліктології у своєму фахові, від готовності до попередження, врегулювання будь-яких конфліктних дій і чинників, залежить доля особи, колективу, і навіть суспільства (Котлова, 2014, с. 162).

Важливого значення під час вивчення конфліктологічної компетенції набуває конфліктна позиція фахівця, зокрема система ставлень та оцінок конфліктологічного досвіду, реальності й перспектив, що класифікують вектор конфліктних дій, поведінки фахівця. Ціннісні орієнтації і професійні цілі в професійному конфлікті є принциповим для конструктивної позиції, що виявляють динамічні та структурні характеристики конфліктної поведінки.

Конфліктологічна компетенція, як володіння системою знань про конфлікт, формує підґрунтя

для генерування отримання знань у соціальній сфері, адже студент має здобути та підтримувати навичку вирішення певних проблем на особистісному та професійному рівнях. Саме ці навички здобувач використає в майбутньому для роботи в соціальній сфері.

Конфліктологічна компетентність належить до соціальної компетентності, містить компетентності, пов'язані з міжособистісними діями, управлінською діяльністю, реалізує ситуативні аспекти сучасного фахівця. Саме остання складова й відрізняє конфліктологічну компетентність, постає основою для її виокремлення в декілька видів професійної компетентності (Котлова, 2014, с. 165).

Невід'ємним елементом конфліктологічної компетентності, на думку Б. Бортун (Бортун, 2020, с. 230-231), є конфліктостійкість особистості, яку розглядають як здатність адекватно та безконфліктно вирішувати проблеми соціальної взаємодії в співтоваристві. Унаочнено структуру конфліктостійкості, зокрема наголошено на її основних елементах, її головних компоненти, які подано на рис. 2

Автор також наголошує на важливості психомоторного компоненту, під яким розуміє вміння володіти власним тілом, керувати жестикуляцією та мімікою (вміння володіти власним тілом, керувати жестикуляцією та мімікою). Отже, на природу конфліктостійкості можуть впливати різноманітні психологічні характеристики – від особистостей емоційно-вольової сфери до морально – етичних рис (Бортун, 2020, с. 230-231).

Таблиця 1

## Структура конфліктологічної компетентності

Компонент	Аналіз
• когнітивний компонент	(змістовний, пізнавальний), передбачає формування базових знань у сфері конфліктології і конфлікт-менеджменту (практичне значення для опанування навичок конфліктів);
• операційний компонент	(діяльнісний, поведінковий), що передбачає формування практичних умінь і навичок із вирішення конфліктів (комунікативних та процедурних) на основі цінностей співробітницького підходу;
• мотиваційно-ціннісний компонент	(смысловий), тобто бажання і наміри фахівця займатися саме цією конкретною сферою діяльності, тобто вирішенням конфліктів, та організувати власний подальший професійний розвиток у ній, орієнтуючись водночас на цінності безконфліктної міжособистісної взаємодії та співробітницького підходу;
• рефлексивно-регулятивний компонент	передбачає здатність фахівця до рефлексії та саморефлексії, зокрема усвідомлення власної т. зв. внутрішньої картини конфлікту, що дає змогу приймати усвідомлені рішення щодо певної форми поведінки у конкретній конфліктній ситуації;
• експерієнтальний компонент	передбачає організацію набуття досвіду у сфері вирішення конфліктів – зокрема, у навчальному процесі та в умовах відпрацювання практичних навичок.



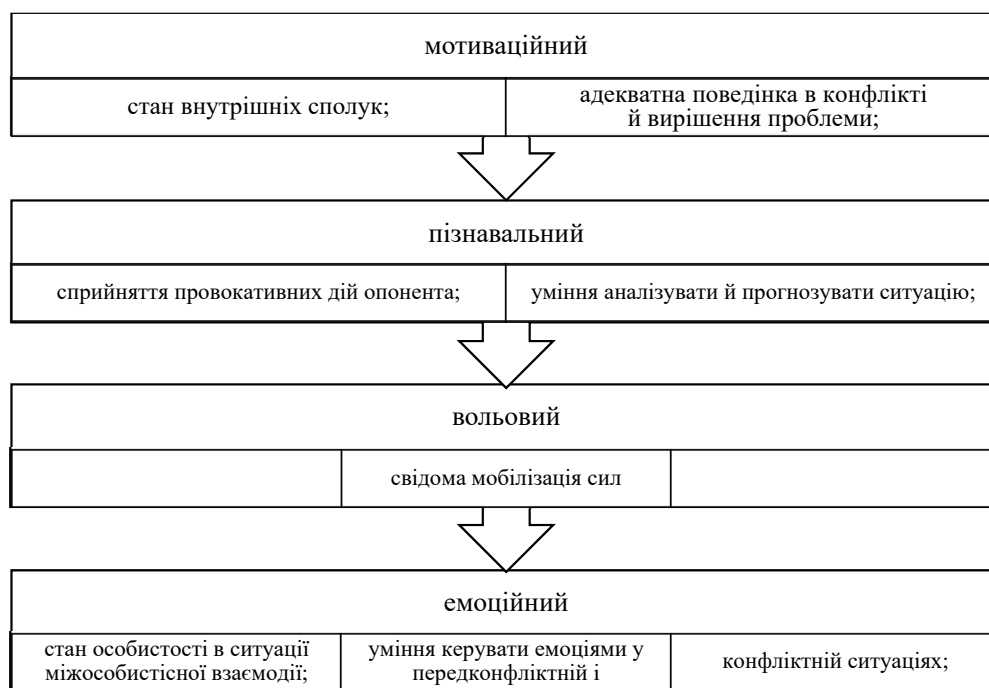


Рис. 2. Структура конфліктності: головні компоненти

Важливим завданням в здобутті знань щодо опанування основ вирішення конфліктів, трансформації деструктивних впливів у конструктивне рiчйще як з окремими особами та i в колективi, організації, соціумі загалом є т.зв. «м'які навички», які майбутній працівник соціальної сфери може здобути знання за допомогою сертифікаційних програм на онлайн-платформах і вебресурсах. Щоб навчання було успішним, варто орієнтуватися у великих об'ємах різних сертифікаційних курсів, щоб отримати знання про конфліктологічну компетентність і мати змогу застосувати її у дискусійних ситуаціях.

Для дослідження нами було обрано онлайн-платформу “Coursera”, яка містить різноманітні

та різнопланові курси, що допоможуть продовжити навчання дистанційно та в зручному форматі. Ми проаналізували 281 курс, який би містив у своїй архітектоніці елемент «конфлікт» чи «конфліктологічна компетентність». Така велика вибірка дозволила нам виокремити найважливіші на наш погляд сертифікаційні курси для опанування необхідних знань із окресленої проблематики. Аналіз певних програм із нашим авторським коментарем унаочнено у таблиці 2.

**Висновки.** Отже, конфліктологічна компетентність майбутніх фахівців соціальної сфери під час навчання сформована як якість майбутнього фахівця, що є надзвичайно важливою

Таблиця 2

**Порівняльна характеристика сертифікаційних курсів на платформі “Coursera”, які допоможуть опанувати/поглибити знання з конфліктологічної компетентності**

Назва та вихідні положення сертифікаційного курсу	Архітектоніка курсу (тематичні рубрики курсу, знання та навички для опанування)	Авторський коментар
1	2	3
«Conflict Management» ( <a href="https://www.coursera.org/specializations/conflict-management">https://www.coursera.org/specializations/conflict-management</a> ), University of California, Irvine	Курс допоможе опанувати основи вирішення конфліктів, використовуючи конструктивні конфлікти, люди зможуть покращити рівень міжкультурного спілкування. Курс дозволяє розвинути навички, спрямовані на управління міжкультурними конфліктами в сучасному глобальному світі.	Перетворіть конфлікт на співпрацю, вивчіть перевірені підходи до вирішення конфліктів.

1	2	3
«Negotiation, Mediation and Conflict Resolution» ( <a href="https://www.coursera.org/specializations/negotiation-mediation-conflict-resolution">https://www.coursera.org/specializations/negotiation-mediation-conflict-resolution</a> ), ESSEC Business School	Цей курс дозволить досягти успіху під час переговорів, уникнути конфліктних ситуацій, навички медіації. Слухачі курсів зможуть здобути нові знання за допомогою практичних кейсів.	Курс стане успішним переговорником і менеджером конфліктів. Слухачі можуть здобути інструменти та золоті правила професіоналів для переговорів, уникнення деструктивних конфліктних ситуацій, врегулювати такий конфлікт як посередництво.
«Conflict Transformation» ( <a href="https://www.coursera.org/learn/conflict-transformation">https://www.coursera.org/learn/conflict-transformation</a> ), Emory University	Курс ознайомить слухачів із концепцією трансформації конфлікту, керування ним та запобігання конфліктами. Практичні кейси допоможуть розкрити можливості для конструктивних змін, вивчити різні інструменти й методи конструктивного врегулювання конфлікту.	Глибокі підказки, портативні роздаткові матеріали, жваві демонстрації та персоналізовані завдання, які розширюють знання про конфлікт.
«Internal Displacement, Conflict and Protection» ( <a href="https://www.coursera.org/learn/internal-displacement-conflict-and-protection">https://www.coursera.org/learn/internal-displacement-conflict-and-protection</a> ), University of London	Онлайнова програма передбачає опрацювання конфліктних проблем і визначення відповідних рішень, матимете змогу аналізувати фактичну інформацію, здобуту на курсі для виявлення нових тенденцій у конфліктології.	Навички роботи із технічними концепціями щодо врегулювання конфліктів.
International Cyber Conflicts ( <a href="https://www.coursera.org/learn/cyber-conflicts">https://www.coursera.org/learn/cyber-conflicts</a> ), University of London	Кіберконфлікти є міжнародною проблемою, яка охоплює кордони національних держав. Слухачі курсів зможуть оцінити принципи, що регулюють міжнародні конфлікти, можуть бути застосовані в контексті кіберзлочинності. Після проходження курсу слухачі зможуть застосовувати різні психологічні теорії людської мотивації і співпраці, передбачаючи роль.	Для цього курсу не потрібно особливих базових навичок та знайомства з кібербезпекою, слухачі курсів зможуть ознайомитися з інтерфейсом системи тощо.
Types of Conflict ( <a href="https://www.coursera.org/learn/types-of-conflict">https://www.coursera.org/learn/types-of-conflict</a> ) University of California, Irvine	Курс пояснює щодо моделей вирішення конфлікту, його визначення та розуміння конфлікту дозволяє ефективно його розв'язувати, деякі з них можуть призвести до позитивних результатів.	Після проходження курсу Ви зможете визначати рівні, типи конфліктів, реалізувати позитивні сторони конфлікту, шляху позитивного вирішення конфлікту.
Conflict Resolution Skills ( <a href="https://www.coursera.org/learn/conflict-resolution-skills">https://www.coursera.org/learn/conflict-resolution-skills</a> ), University of California, Irvine	Позитивне вирішення конфлікту – важлива навичка, яку можна здобути вивчаючи цей курс, адже бути почутим є однією з найважливіших цілей людини, яка бере участь у конфлікті. Слухачі курсу здобуватимуть навичку слухання, відповідні та стратегічні навички вербальної і невербальної комунікації, а також те, як скласти план управління конфліктом, що призведе до конструктивного вирішення проблеми.	Отримаєте навички активного слухання під час вирішення конфлікту, обирати відповідну тактику спілкування під час вирішення конфлікту, мати можливість робити план управління конфліктом.
Negotiation skills: Negotiate and resolve conflict ( <a href="https://www.coursera.org/learn/negotiation-skills-conflict">https://www.coursera.org/learn/negotiation-skills-conflict</a> ), Macquarie University	Курс розвине навички ведення переговорів і вирішення конфліктів, що має значення, щоб мати позитивний вплив на організацію, колектив і групу.	Знання, отриманні під час навчання на курсі слухачі отримають інформацію про теорії конфлікту та застосування рамки, процесів втручання для пом'якшення негативних наслідків конфлікту на діяльність, аналізувати стратегії і тактики для проведення переговорів, вирішення конфліктів.

1	2	3
La solución del conflicto ético ( <a href="https://www.coursera.org/learn/etica">https://www.coursera.org/learn/etica</a> ), Universidad Nacional Autónoma de México	Курс присвячений вирішенню клінічних випадків з етичними конфліктами, шляхом застосування етнічних міркувань з універсальної точки зору та врахування медичних, етичних аспектів, прийняття етичного рішення.	Розуміння етичної природи є надзвичайно важливого значення, особливо розуміючи його значення та механізми дії.
تعاملنا في وقت تارام ( <a href="https://www.coursera.org/learn/conflict-resolution-skills-">https://www.coursera.org/learn/conflict-resolution-skills-</a> ), University of California, Irvine	Курс надає широкі та точні знання щодо розуміння основних навичок для ефективного вирішення конфлікту, роз'яснення прийняття третьої альтернативної стратегії вирішення конфлікту та способів її застосування в практичному житті.	Курс допоможе зосередитися на рішеннях як відправної точки для вирішення будь-якого конфлікту, перегляд типів конфліктів і важливості їхнього позитивного вирішення.

для розуміння психологічної сутності особистісного аспекту конфлікту. Для того, щоб правильно реагувати та протидіяти конфліктній взаємодії, під час навчання в ЗВО студенти мають цілеспрямовано займатися розвитком конфліктологічної компетенції.

Конфліктна компетентність сучасного працівника соціальної сфери є важливою навичкою обізнаності в конфлікті, яка передбачає здатність прогнозувати, попереджати та вирішувати конфлікти ситуації соціальної сфери незалежно від способів її формування. На відміну від конфліктної компетентності, конфліктологічна компетенція визначена знаннями, уміннями та особистісними рисами, сформова-

ними під час засвоєння та здобуття дисциплін спеціальності «Соціальна робота».

Володіння технологіями психогігієни та стресостійкості в конфліктах, потрібна соціальному працівникові для реалізації професійної діяльності в конфліктогенному середовищі для перетворення його, щоб попередити негативні конфлікти, бути готовими до оптимального виходу з професійних криз особистості як певних бар'єрів щодо стимулювання особистісно-професійного зростання працівника соціальної сфери. *Перспективними* вбачаємо розробку програми для зниження рівня конфліктогенності у сфері соціальної роботи.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Борту́н Б.О. Конфліктологічна компетентність сучасного молодого вченого. *Молодий вчений модерну – фундамент розвитку освіти, науки та бізнесу в Україні*: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції (25 листопада 2020 року, м. Дніпро). Дніпро: КЗВО «ДАНО» ДОР», 2020. С. 227–232.
2. Бутиліна О., Радченко Н. Розвиток softskills як чинник підвищення ефективності діяльності соціальних працівників. URL: <https://periodicals.karazin.ua/socioprostir/article/view/15725> (дата звернення: 17.01.2023).
3. Власенко І. А. Конфліктологічна компетентність студентів: умови та програма формування. *Теорія і практика сучасної психології*. Т. 1. № 1. 2020. С. 155–161.
4. Котлова Л.О. Формування конфліктологічної компетентності студентів як чинника їх особистісного розвитку. *Наука і освіта*. №5. 2014. С. 162–168.
5. Філь С. С. Визначення, зміст та структура конфліктологічної компетентності студентів – майбутніх фахівців соціономічних професій. *НАУКОВІ ЗАПИСКИ НАУКМА*. Т. 123. 2011. С. 21–24.
6. Ярослав Л. О. Конфліктологічна компетентність як предмет психологічного дослідження. Вісник НТУУ «КПІ». *Філософія. Психологія. Педагогіка* : збірник наукових праць. 2009. № 1(25). С. 116–119.

#### REFERENCES:

1. Bortun B.O. konfliktolohichna kompetentnist suchasnoho molodoho vchenoho [Conflictological competence of a modern young scientist]. *Molodyi vchenyi modernu – fundament rozvytku osvity, nauky ta biznesu v Ukraini: Materialy II Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi onlain-konferentsii* (25 lystopada 2020 roku, m. Dnipro). Dnipro: KZVO «DANO» DOR», 2020. S. 227–232 [in Ukrainian].
2. Butylina O., Radchenko N. Rozvytok softskills yak chynnyk pidvyshchennia efektyvnosti diialnosti sotsialnykh pratsivnykiv [The development of soft skills as a factor in increasing the effectiveness of social workers]. URL: <https://periodicals.karazin.ua/socioprostir/article/view/15725> (data zvernennia: 17.01.2023). [in Ukrainian].

3. Vlasenko I. A. Konfliktolohichna kompetentnist studentiv: umovy ta prohrama formuvannia. Teoriia i praktyka suchasnoi psykholohii [Conflictological competence of students: conditions and program of formation]. Т. 1. № 1. 2020. S. 155–161 [in Ukrainian].

4. Kotlova L.O. Formuvannia konfliktolohichnoi kompetentnosti studentiv yak chynnyka yikh osobystisnoho rozvytku [Formation of students' conflict-related competence as a factor in their personal development]. Nauka i osvita. № 5. 2014. S. 162–168 [in Ukrainian].

5. Fil S.S. Vyznachennia, zmist ta struktura konfliktolohichnoi kompetentnosti studentiv – maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnykh profesii [Definition, content and structure of conflict-related competence of students – future specialists of socioeconomic professions]. NAUKOVI ZAPYSKY NaUKMA. Т. 123. Том 123. S. 21–24 [in Ukrainian].

6. Iaroslav L. O. Konfliktolohichna kompetentnist yak predmet psykholohichnoho doslidzhennia [Conflictological competence as a subject of psychological research]. Visnyk NTUU «KPI». Filozofia. Psykholohiia. Pedahohika: zbirnyk naukovykh prats. 2009. № 1(25). S. 116–119 [in Ukrainian].